

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al Asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: **Constantin Popp.**

□

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Ardealul și opera de „reparare istorică” a guvernului. — Legea Bancară și soarta băncilor românești din Ardeal și Banat. — Adevărata naționalizare a muncii. — Prăbușirea francului belgian. — *Cronica*: Portofoliul imobilizat al B. N. R.

Ardealul și opera de „reparare istorică” a guvernului. *)

Dintre multele promisiuni făcute în mod public și solemn de actualul președinte de Consiliu, dl Gheorghe Tătărașeu, una mai ales își are astăzi o dureroasă actualitate: **Problema creditului românesc în Ardeal.**

Se știe, că acolo în Ardeal au fost întemeiate încă din anul 1872 instituții românești de credit, puternice și bine conduse.

Ele au rezistat timp de decenii tuturor uneltirilor maghiare, au supraviețuit tuturor împrejurărilor economice vitrege, au împroprietărit — fără revoluții sângeroase — fără nimea, au făcut cea mai bună școală poporului dela sate prin propagarea efectivă a spiritului de economie și au dat un impuls necunoscut ideii naționale prin sacrificii — enorme față de mijloacele lor materiale — prestate benevol, pe altarul acestei idei.

*) Reproduș din „Universul” Nr. 172, 25 Iunie 1935.

Deși trecute prin încercări grele cauzate de războiul mondial, România Mare le-a găsit deplin consolidate și în stare să-și continue, cu și mai mult succes, opera de naționalizare dincolo de munți.

Dar guvernele de după războiu nu le-au arătat nici o sollicitudine, ci precum foarte bine constată și ziarul „Universul” într'un articol publicat săptămânile trecute, dimpotrivă, le-au lăsat într'o completă desorientare.

Încrezătoare în priceperea și corectitudinea conducătorilor lor, băncile românești din Ardeal au activat și după războiu după acelaș vechiu program bine experimentat, numai cu mijloacele lor proprii.

Rezultatul a fost o augmentare apreciabilă a acestor mijloace și o consolidare promițătoare de cele mai frumoase perspective pentru creditul românesc din Transilvania.

Chiar și în ultimii 3 ani premergători anului 1931, activele lor au crescut — precum constată și dl Cezar Petrescu în ziarul „Curentul” — cu peste un miliard Lei, iar capitalul social și rezervele, în aceeași trei ani, au marcat o linie ascensională dintre cele mai mulțumitoare.

Fără a cerși vre-un ban din avutul Statului, instituțiile românești de credit din Ardeal îndrumau viața economică de dincolo de munți, cu pași siguri și hotărâți, pe calea cea mai potrivită să repare nedreptățile fără număr ale unui

trece dușmănos: Muncă fără preget, cinste fără cusur, încredere deplină în puterile neamului din mijlocul căruia au răsărit.

Dacă Statul nu a sacrificat nici un singur ban pentru aceste instituțiuni, în schimb el a încasat sume considerabile pe urma activității lor, dijmându-le veniturile anuale, fără nici o considerare la opera de naționalizare, pe care o realizau în mijlocul minoritarilor neasemanat mai puternici.

Strigăte de disperare, cari răsunau fără încetare cu o violență crescândă din partea presei maghiare, marchează succesele, pe care aceste instituțiuni le înregistrau pas de pas, cu o tenacitate fără pereche.

Fără de aceste succese n'au lipsit nici osanalele românești.

Și acel care a slăvit dincolo de orice margini această acțiune românească a băncilor românești din Ardeal, a fost însuși dl Victor Slăvescu, cunoscutul economist al partidului liberal, pentruca, ajuns în fruntea ministerului de finanțe, să nu facă nimic pentru ele.

Examinând situația de după conversiune a băncilor românești din Ardeal, ne aducem aminte de cuvintele rostite la 2 Mai 1934 la Cluj de șeful actualului guvern :

„Azi avem la ordinea zilei problemele ardeleni. Le vom cerceta împreună, le vom soluționa împreună în cadrul de discuțiune deja fixat.

„Soluțiunile ce vom da acestor probleme vor forma laolaltă ceea ce partidul nostru a numit opera de reparare istorică. Opera aceasta de reparare a tuturor nedreptăților, lăsate moștenire de istorie, trebuie săvârșită cu hotărîre pe toate tărâmurile vieții economice, culturale și sociale, până ce elementul românesc din acest ținut va fi ridicat, sub acest întreit aspect, la rangul pe care trebuie să-l dețină elementul majoritar într'un stat național. Formarea unei puternice burghezii românești în Ardeal este un imperativ cu caracter național, care trebuie însușit de toate partidele și a cărui executare trebuie urmărită de toate guvernele.

„El va fi urmărit, în orice caz de guvernul acesta, care va promova intere-

sele românești prin toate mijloacele și în toate împrejurările“.

Care este „Opera de reparare istorică“ în Ardeal, domnule primministru ?

Ați mișcat un singur deget măcar până acum pentru a scoate de sub dă-râmături comoara creditului național de dincolo de munți, îngropată prin legea dela 7 Aprilie 1934, care în schimb a salvat totuși toate putregaiurile bancare neromânești din țara românească ?

Ce răspuns veți da oare ardelenilor când vă vor face această întrebare ?

Nici unul ?

AUREL VLAD.

Legea Bancară și soarta băncilor românești din Ardeal și Banat.

De Dr. Ioachim Toleiu, Cluj.

(Urmare).

Examinând raportul Consiliului de administrație al acestei societăți făcut către adunarea generală dela 20 Martie 1935, ne vom convinge, că deși scopul ei era și este acela de „a veni cu împrumuturi ieftine de lungă și scurtă durată în ajutorul exploatărilor agricole de orice fel“ — deci atât în ajutorul proprietății mari, cât și în special în ajutorul micilor gospodării țărănești, Creditul Agricol Ipotecar al României a acordat și acordă împrumuturi, exclusiv marelui proprietăți agricole.

Iată ce spune raportul Consiliului de administrație :

„Până la 31 Decembrie 1932 realizasem în mod efectiv 66 împrumuturi în suma de 80.275.000 și în cursul anului 1933: 81 împrumuturi în suma de Lei 65.435.000, iar în cursul anului 1934 am realizat 153 împrumuturi în sumă de Lei 139.667.500, ceea ce face ca totalul realizărilor efectuate la 31 Decembrie 1934 să fie de 300 împrumuturi în sumă de Lei 285.377.500“.

Rezultă din darea de seamă reprodusă mai sus, că *media* împrumuturilor acordate în cei trei ani, adică dela 1932—1934 a fost de Lei 1.215.000 în anul 1932, de rotund Lei 820.000 în 1933 și de rotund Lei 913.000 în anul 1934, iar *media împrumuturilor pe întreaga perioadă de trei ani 1932—1934 a fost de rotund 955.000 Lei*. Ori astfel de împrumuturi considerabile nu prea solicită nici baremi proprietarii mijlocii, — și cu atât mai puțin micii proprietari.

Situația aceasta se referă bine înțeles la toată țara, deci nici plugarii din vechiul regat nu au beneficiat de creditele acestei societăți, ca despre plugarii noștri din Ardeal să nici nu mai vorbim!

G) Singura organizație de credit, care ar putea fi luată întrucâtva în considerație în legătură cu satisfacerea creditului țărănesc, ar fi *cooperafia de credit*. Avem convingerea că cârmuitorii statului nostru atunci când prin o singură trășătură de condei au desființat toate băncile mici din toată țara, s'au gândit în primul rând la *cooperatiunile de credit*, care după părerea lor ar fi perfect suficiente în vederea rezolvării problemei creditului țărănesc. — Rămâne să vedem întrucât aceste optimiste prevederi sunt întemeiate.

Recunoaștem fără înconjur marea însemnătate a ideii de cooperafie în așezarea viitorului economic al țării noastre, și recunoaștem și temeinicia nădejdilor legate de realizarea acestei idei de înaltă valoare etică și socială, bazată pe spiritul de solidaritate și mutualitate.

Este în deosebi mai presus de orice îndoială, că în producțiunea agrară și în desfacerea produselor agricole numai prin cooperafie se pot utiliza toate avantajele marelui capital fără defectele lui.

În special în țara noastră întregită cooperafia are o importanță specifică de ordin național: ea este mijlocul cel mai potrivit prin care statul poate să vină în ajutorul plugarilor, meseriașilor și comercianților români, contribuind astfel la emanciparea economică a elementului etnic românesc încolțit și strâmtorat în casa lui proprie de către elementele străine și minoritare.

Nu poate deci să existe un bun român, care să nu dorească deplină iz-

bândă mișcării cooperatiste sub toate aspectele ei (cooperafia de credit, de consum, de arendare, de cumpărare de pământuri, de valorificarea produselor agricole etc.). Și în adevăr problema cooperafiei amăsurat mării ei importanțe a și preocupat în epoca de după războiu pe toți factorii cu răspundere din această țară.

Numai cât finem să se știe două lucruri esențiale și anume:

Întâi, că între băncile românești comerciale și cooperatiunile de credit nu trebuie să existe raporturi de antagonism și intoleranță, căci în urma structurii lor deosebite și în urma menirii comune, băncile și cooperatiunile nu se exclud una pe alta, ci se întregesc reciproc.

Sistemul comerțului de bancă fiind întemeiat pe *interesul personal*, menținerea lui înseamnă să-și asiguri toate avantajele, pe cari le reprezintă în viața economică potențialul de eforturi și de inițiative particulare.

Dat fiind apoi că cooperatiunile în genere și cooperatiunile de credit în special, din cauza structurii lor nu pot să lucreze decât cu membrii lor proprii, — iar când se admit și operațiunile cu persoanele din afară, încetează de a mai fi cooperative adevărate, fiindcă se confundă cu societățile comerciale pe acțiuni, — *nici cea mai desăvârșită fază de organizație cooperatistă nu va putea atrage în orbita ei pe toți agricultorii din aceeași comună. Cei rămași pe din afară vor fi avizați la băncile comerciale, care pot să lucreze cu toată lumea și deci dispun de un câmp de activitate mult mai vast și mai variat.*

Astfel băncile comerciale nu numai că pot să activeze alături de cooperatiunile de credit, fără a le stânjenii activitatea, dar este chiar necesară existența lor paralel cu aceste cooperative.

Admițând că cooperafia este o etapă mai avansată în mersul evolutiv al omnirii, cooperatiunile și băncile comerciale vor putea merge alături pe calea progresului economic, așa cum de pildă în domeniul tehnic aviația n'a făcut de prisos căile ferate, mașina nu a înlăturat cu totul lucrul manual, marile case de comerț din centrele economice nu au făcut

inutilele micile magazine cu mărfuri mixte din târguri și comunele rurale etc.

Aceste considerațiuni dovedesc că sentimentele de adversitate, pe care unii dintre cooperatori le manifestă față de sistemul comerțului de bancă, sunt inexplicabile și în orice caz nejustificate.

În al doilea rând trebuie să stabilim faptul indiscutabil, că *cooperarea în genere și în special cooperarea din Ardeal, se află deocamdată în fașă, și dezvoltarea ei la acel nivel de perfecțiune, unde va putea să satisfacă toate așteptările va reclama o operă dificilă și metodică de mai multe decenii de aci înainte.*

Constatarea aceasta se referă la toate formele de cooperative, deci și la cooperativele de credit, numite și *bănci populare.*

Din considerațiunea aceasta este absurd a se vorbi deocamdată — și poate încă pentru mai multe decenii de acum înainte, — despre posibilitatea înlocuirii organizației bancare prin cooperativele de credit.

Pentru a ajunge la acel randament de activitate pe care l-a prestat organizația bancară, cooperarea de credit va trebui mai întâi să înlăture din calea ei număratoarele și serioase obstacole.

O condițiune sine qua non a prosperării ideii de cooperare este o *stabilitate absolută a cadrului ei juridic.*

Pentru a ajunge la această stabilitate, *cooperarea trebuie scoasă cu desăvârșire din cercul preocupărilor politice de partid, și ridicată prin consensul tuturor factorilor politici la valoarea unei dogme de stat.*

Modificările fără sfârșit ce se aduc an de an codului cooperării de către diferitele guverne de partid, — și chiar și de același guvern, — de sigur că nu constituiesc condițiuni prielnice pentru normala dezvoltare a mișcării cooperatiste.

O altă condițiune esențială este *eliminarea politicianismului parazitar din organizația cooperatistă.*

De fapt toate argumentele ce se aduc de guvernele noastre întru susținerea neconținutelor modificări în structura cooperării sunt simple pretexte, fie că se cere o deplină autonomie, fie că imediat după înfăptuirea autonomiei se cere

semi-etatizarea prin înăsprirea controlului statului.

Mobilul adevărat este totdeauna același: *aservirea mișcării cooperatiste intereselor politice de partid, sau precum s'a afirmat nu de mult în parlamentul țării, toate aceste competițiuni între partide pe tema cooperării nu sunt decât „lupte pentru împărțirea prăzii“.*

Cine mai are vre-o îndoială asupra acestui trist adevăr, nu are decât să citească — spre deplina lui edificare — recente dezbateri parlamentare dela începutul lui Martie 1935 în legătură cu cea mai nouă modificare a codului cooperării (a șasea în timp de 10 ani!), în cursul cărora dl V. P. Sassu, ministrul agriculturii, a spus textual:

„Când am plecat dela niște date care sunt necontestate, că s'a cheltuit cu aplicarea legii Răducanu, ca cheltueli de administrație pentru instituțiile centrale ale cooperării, cari au locul fostelor centrale, importanța sumă de 580 milioane Lei, care reprezintă mai mult decât capitalul statului la Banca Centrală Cooperativă, care este de 500 milioane Lei, și care reprezintă de zece ori capitalul vărsat al unităților, căci s'au vărsat 60 milioane“.

Astfel sarcina paraziților politici, cu care mișcarea cooperatistă a fost mereu grevată dela războiul încoace, devine tot mai insuportabilă și cu timpul dacă nu se va ivi un Hercule care să o îndepărteze, ea se va transforma în piatra de mormânt a cooperării românești.

Mișcarea cooperatistă din Ardeal va trebui apoi să înlăture o altă serioasă piedecă, și anume: *mentalitatea specifică a țărănimii ardelenice încă refractară ideii de cooperare.* Și această aversiune se manifestă în deosebi față cu structura cooperativelelor de credit.

Plugarului ardelenesc adică nu-i place ca tot satul să știe, că el este dator și cu cât este dator. Asemenea nu-i place să se știe câți bani economisiți are.

Ori toate operațiunile de credit sau de depuneri cu cooperativa din satul lui unde consătenii lui sunt asociați, sunt „secrete publice“.

Tot asemenea și *obligațiunile impuse țăranului ardelenesc de calitatea de asociat sunt prea greu de suportat.*

Din aceste cauze cei mai mulți dintre țăranii ardeleni mai bucuroși lucrează fie în calitate de debitor, fie în aceea de deponent, — cu băncile comerciale, chiar dacă aceste sunt cu ceva mai scumpe la împrumuturi și mai sgarcite la depuneri spre fructificare, căci acolo sunt la adăpostul secretului comercial.

Aceasta înseamnă că în Ardeal nu există un spirit cooperatist, și el trebuie creat abia de aci înainte.

Iar explicația acestui fenomen o găsim în faptul că în Ardeal nu avem nici tradiție cooperatistă.

Deși în Ardealul dinainte de războiu exista o destul de vastă rețea de cooperative de credit, Românii se fereau de aceste cooperative „pentru a nu fi nevoite să accepte tutela dela Centrala cooperativelor din Budapesta”.¹⁴⁾ Tutela care era impilatoare și desnaționalizatoare.

Astfel în Ardealul de sub stăpânirea maghiară ideea cooperatistă era îmbrățișată aproape exclusiv de către Unguri și Sași, cari erau popoarele privilegiate și favorizate de regimul maghiar. Cooperativele maghiare erau organizate în asociația „Hangya” — Furnica, — iar cele săsești în sistemul „Reiffeisen”.

Pe când Românii din Ardeal cu o populație de 3 milioane de suflete dispuneau de 100 cooperative cu abia 11.112 membrii și cu 10.580.180 coroane aur, Sașii cu o populație de 250.000 suflete numai cu o singură cooperativă, Creditul Funciar din Sibiu (Bodenkreditanstalt) dispunând de 97.761.000 coroane aur, depășeau de zece ori capitalul tuturor cooperativelor românești.¹⁵⁾

După războiu s'a înfiripat și în Ardeal mișcarea cooperativă, dar cu toate eforturile demne de laudă, încă este departe de a atinge nivelul cooperăției minoritare dinainte de războiu.

Un alt fenomen caracteristic, observat și relevat și de autorul codului cooperăției din 1929,¹⁶⁾ este [acela că fă-

¹⁴⁾ Ioan Olteanu: Capitalul Național și conversiunea, pag. 81.

¹⁵⁾ Ioan Olteanu, op. citat, pagina 85, și Dr. Gh. Dragoș: Cooperăția în Ardeal, pagina 157.

¹⁶⁾ Vezi exp. de motive a legii cooperăției din 1929, (M. O. 71/1929).

rănimea din Ardeal este potrivnică sistemului de răspundere solidară, din care cauză „cooperativele nu se bucură încă în general de încrederea deplină a locuitorilor”.

Ori fără răspundere solidară a asociațiilor băncile populare nu au credit și astfel existența lor devine problematică.

(Va urma).

Adevărata naționalizare a muncii.

Legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi continuă să fie aplicată după cât se pare, cu oarecare strictețe. Amenzile impuse pentru cazurile de contravențiuni și publicate în ziare, sunt o dovadă precisă că se urmărește executarea legii. Numai dacă nu s'ar întâmpla cum se întâmplă la noi foarte des, ca aceste amenzi să rămână doar pe hârtie. În acest caz, dată fiind și proverbia noastră teamă de străinătate, „Legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi” ar rămânea ca majoritatea legilor la noi: scrisă numai pe hârtie.

Sunt dovezi multiple, cari demonstrează că necesitatea acestei legi, era adânc simțită. Reiese acest fapt, nu numai din dârza împotrivire a întreprinderilor de a se conforma acestei legi, ci și din ecoul pe care la trezit în straturile lumii muncitoare de toate categoriile: manuale și intelectuale. Ecoul a mers atât de departe, încât partide politice, cari înainte de votarea legii repudiau ideea națională și o considerau ca ceva antidemocratic, ba mergeau atât de departe încât o priveau ca o înjosire a activității ideologice, astăzi fac platformă politică din ea, punând-o în fruntea tuturor dezideratelor pentru cari duc luptă de înfăptuire.

Rana pe care legea de care ne ocupăm, caută s'o vindece are rădăcinile ei adânci, mult mai adânci chiar, de cum pare la prima vedere. Căci am constatat cu toții că nu numai întreprinderile particulare suferă de fobia muncii românești. Chiar funcțiunile publice, domeniu unde Statul poate interveni direct, sunt ocupate în marea lor majoritate de elemente neetnice. Toate corporațiunile profesionale au dovedit prin date statistice, cât de jos stă Românul în această țară, în care orice străin poate trăi pe picior mare. Astfel profesorii, medicii, inginerii, avocații, etc. etc. toți în numele breslelor din cari fac parte, au constatat numericeste absolut și relativ, inferioritatea ele-

mentului românesc, în toate ramurile de activitate publică și particulară, din această țară.

De aceea zicem că „Legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi“ a sgândărit răni adânci și a deschis o inflamație care amenința respirația noastră națională, cu o cangrenă generală. Am făcut deci o primă infuzie de sânge sănătos într'un organism care slăbea din cauza unor neglijențe proprii. Infuzia făcută nu este însă suficientă dacă nu vom căuta să trecem la găsirea leacului definitiv spre a cicatriza și închide cu timpul, o plagă, care altfel poate duce treptat, la consecințe catastrofale.

Rezultatul în bine obținut prin aplicarea legii menționate este numai de suprafață. Va trebui să scormonim adânc așezarea noastră legislativă și economică pentruca să ajungem la un rezultat definitiv și să ne ajungem scopul pe care trebuie să-l urmărească orice sforțare: punerea Românilor în situația de a-și valorifica munca și de a-și pune în utilizare, bogățiile naturale și naționale. Cu alte cuvinte felul suprem al sforțărilor de romanizare nu se poate considera atins, prin naționalizarea muncii, ceea ce presupune o concepție de slugă plecată, ci trebuie să ducem mai departe truda și efectul sănătos al acțiunii începute, pentru a întrepătrunde în adâncuri romanizarea economică a țării prin acoperirea producției. Numai astfel țara va fi în situația de a se putea considera că alimentează cu produsele bogățiilor sale și cu posibilitățile de trai pe cari le oferă, marele rezervor al națiunii.

Spre a ajunge aici, este de prisos s'o mai spunem, că o lege ca aceea la care ne referim nu este suficientă. Ne trebuie o transformare din adâncuri care să îndrepte judecata și felul nostru de gândire, spre bazele sănătoase de existență ale unei națiuni. Iar aceste baze sănătoase, nu pot fi decât acapararea de către noi înșine, în adevărata putere a cuvântului, a tuturor factorilor economici, financiari și sociali cari în cele din urmă sunt adevăratele elemente cari susțin viața unui popor.

Ne trebuie o transformare a mentalității economice care stă la baza felului nostru de a concepe viața. Nu ne prea acomodăm muncii continui. Întreprinderile românești cari se formează zi cu zi se pun în majoritatea cazurilor, prea mult în legătură cu loviturile comerciale pe cari le oferă momentul. Ori de aici pornește un rău care ne derutează posibilitățile noastre economice și ne falsifică punctul de vedere din care trebuie potrivită munca. Ea nu constă în mod corect din lovituri, ci acestea se pot ivi în mod excepțional din însăși exercitarea ei, în caz contrar trăinicia unei întreprinderi este efemeră. Astfel înțelegem numai, de ce peste vechile noastre însușiri negustorești și profesionale cari făceau odată fala comerțului oriental, s'au suprapus aparițiunile noi, firme cu sunet străin și cu pronunțări erotice. Iar odată cu ame-

stecătura mare de parveniți, înfățișarea vieții noastre s'a schimbat, devenind dintr'o particularitate etnică și caracteristică, o amestecătură de moravuri și apucături cari au despersonalizat tot ce ne era propriu și național. Dela această înjosire a capacității noastre de acțiune economică a pornit apoi întregul șirag de neajunsuri cari ne-au adus economicește unde suntem: la înstrăinarea mobilă urbană și rurală și la deposedarea imobiliară urbană foarte primejdioasă. Am căzut atât de mult, încât în propria noastră țară a fost necesar să se redacteze o lege spre a ne apăra de apucăturile lacome ale mafiei internaționale și să ne reîmpământenească în cele mai elementare drepturi.

Nu este evident prea târziu venit, acest început de repunere a drepturilor noastre în viața economică. Totuși el trebuie bine urmărit. Să ne reîntoarcem deci noi înșine la mentalitatea care cadrează cu adevărata stăpânire a vieții economice. Să ne uităm că am început de mult desconsiderarea muncii active și este necesar să revenim cu toată făria. Insași oficialitatea a dat greș pe această cale. Statul o pornit mereu inițiative, dar nu le-a dat îndrumarea cuvenită și mai cu seamă nu le-a urmărit cu perspicacitatea necesară. Învățământul nostru profesional s'a adăpat astfel dela aceleași perimate principii. Școalele de meserii și profesionale au dat biurocrați, cari stăpâniți de falsa mentalitate în privința muncii productive, se jenează să-și spună profesiunea învățată. De aceea nu este rar cazul, când pe străzile orașelor se văd înși cu înfățișare de poeți ratați, atunci când ar putea reprezenta elemente de susținere a ideii naționale și a economiei publice în sensul cel mai activ al cuvântului.

Pe calea aceasta continuând „Legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi“ nu poate avea decât rezultate paleative. Dacă vrem să cucerim cu adevărat locul ce ni se cuvine în viața economică a acestei țări, trebuie să ne desbărăm de ideea că rezolvind problema salariatului am făcut totul ce trebuie făcut. Întreprinderea cucerește nu numai prin numărul brațelor muncitoare ci cucerește mai cu seamă prin suflul de solidaritate cu care ea sprijinește complexul mecanism al manifestărilor noastre colective pe de o parte, iar pe de altă parte, ea cucerește prin felul cum e dirijată din umbră de Consiliile de administrație, cari sunt o sinteză națională, o chintesență caracteristică a compunerii capitalului pe care-l conduc. Aici trebuie să ajungem noi dacă vrem ca „Legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi“, să constituie începutul sănătos și radical al cuceririi pozițiilor noastre pierdute printr'o falsă interpretare și printr'o procedură necorăspunătoare, iar intimitatea mecanismului care determină codul unei întreprinderi în complexul economic al vieții statului. Dacă însă vom continua pe drumul

apucat, legea pe care o invocăm va fi numai un foc de paie a cărui vâlvătaie se va stinge curând, iar noi vom continua să trăim ca niște declasați ai vremurilor pentru cari bogăția națională nu mai are nici o însemnătate.

O mișcare în sensul real al cuvântului pare că chiar se produce. Ministerul muncii care formează actualmente un factor de căpetenie în dirijarea problemelor noastre economice și sociale publică de un timp încoace chemări pentru meseriași, spre a-i trimite la specializare în străinătate. Este o măsură excelentă. Mașinismul actual nu poate fi pătruns în adâncimea lui decât la sursă. O industrie fără căpetenii manuale cari să poseadă o înțelegere oarecare și asupra explicației fenomenelor, nu poate fi cucerită. De aceea este bine venit un contact al muncii românești cu puterea de creație străină. Întoarsă în cadrul preocupărilor sale această muncă înviorată de spiritul pe care-l simte pulsând în alte părți, va aduce cu sine o atmosferă nouă de manifestare și treptat-treptat vom putea să umplem golurile pe cari le-a creat o înțelegere prea ușurată a lucrurilor. Așa împănăm orașele cu elemente etnice dacă vom da asaltul pe toate părțile și vom concentra toate mișcărilor spre un punct culminant care trebuie să fie: instaurarea energiei românești la locul care i se cuvine.

Câte nu pot reeși din această instaurare. O industrie bine înzestrată, o muncă bine pregătită, un suflu național puternic la toate răspântiile căilor noastre de comunicație și în general o consolidare a românismului care trebuia de mult începută. În afară însă de cucerirea acestor pozițiuni de natură economico-socială, vom mai avea un rezultat care să întregască complet o operă de stat: fortificarea noastră financiară. Nu cu salarii de mizerie poate omul economisi. Această operațiune presupune un venit care trece peste necesitățile zilnice ale familiei. Sunt clasele noastre de meseriași și lucrători industriali în această situație? Nici pe departe. Marea majoritate a acestora își duce viața cum poate cu hrană insuficientă și în locuințe insalubre ca urmare a remunerației infime pe care o obține, drept rezultat al unei munci pe care întreprinderea o consideră oricând dispensabilă. O specializare a lucrătorului schimbă totul: și remunerația se mărește și și întreprinderea e legată într-o măsură oarecare de munca sa. De aici pornește o seamă de rezultate cu efecte strălucite. Meseriașul își permite un trai omenesc, o cultivare sufletească și ce e mai important, o economisire a veniturilor cari pot să-i ajute apoi la eforturile sale în viață. În felul acesta se poate spera că și viața financiară ne va aparține odată în mod complet. Și cu acest rezultat, după ce am îndrumat munca în sensul

sănătos al ei, după ce am cucerit pozițiile economice ale țării, vom ajunge la scopul desăvârșit, care concretizează adevărata naționalizare a muncii, adică naționalizarea economiei românești.

Ing. GH. BRÂNDUȘ.

Prăbușirea francului belgian.

Piața mondială ni-a adus o nouă surpriză: Guvernul belgian a hotărât devalorizarea monedei sale naționale, adică a „belgei“. Dintre statele „blocului de aur“, Belgia este, după U. S. A. și Anglia, a treia țară care s'a văzut silită a lua această măsură. Se poate deci observa foarte clar așa numita interdependență a diferitelor regiuni economice. Franța, Elveția și Olanda mai rezistă — cine știe câtă vreme. În Italia guvernul a luat chiar în zilele acestea, hotărârea să retragă din circulațiune moneda de argint, și s'o înlocuiască cu hârtie. Argintul astfel adunat se va depune în tezaurul băncii naționale, servind pe lângă aur, ca acoperire a emisiunii de hârtie. Va să zică, după modelul U. S. A. și Italia trece la bimetalism.

În Elveția lupta curenților franchist (Freigeld) contra monedei aur ia proporții tot mai mari, și e numai chestie de vreme ca și acolo țara să se desbăre de specula contra aurului ei.

În cercurile economice franceze și în parlament, se ridică tot mai multe voci pentru devalorizarea francului francez. Guvernul actual a primit depline puteri pentru a lua măsurile necesare în privința aceasta, și atunci, în caz de realizare, „blocul de aur“ va aparține trecutului. Cele 2—3 țări mai mici cari vor mai rămânea fideli aurului, nu vor mai conta mult în economia mondială, și de bine de rău, vor trebui să urmeze exemplul celor „mari“.

Curentul deflaționist, care a dominat aproape 10 ani economia mondială, și care a adus atâta mizerie pe capul popoarelor, e pe cale să dispară. Nu cercetăm aici, dacă metodele încercate corăspund principiilor științifice, căci poate că rezultatul concentrării ar fi negativ; ne este în cazul acesta suficient, că s'a dovedit, că aurul poate fi o armă primejdioasă în contra binelui public, dacă e lăsat să fie speculat în voie de magnații capitalului — ceea ce durere, nu se poate evita, până ce toate legile aferente nu vor fi schimbate.

Aceia, cari în urma afacerilor lor mai întinse, au ajuns în contact intim cu comerțul; fie că făceau livrări de mărfuri în stil mare, fie că făceau cumpărături reprezentând sume masive, au putut experia, că se făcea de ani de zile o speculă vastă cu așa numitele „valute forte“.

În epoca de războiu, valută preferată era francul elvețian. Toate celelalte țări cu valută forte — afară de Elveția, Olanda și țările nordice — erau țări beligerante. Sfârșitul războiului și rezultatele lui nu se putea prevedea, toate valutele erau suspecte, din acest motiv valuta elvețiană, valuta unei țări a cărei mentalitate era garantată de beligeranți, era preferată în comerț, și contractele se încheiau sau în franci elvețieni, sau în clauzula parității în franci elvețieni. Volumul afacerilor fiind în epoca aceea relativ mică față de azi, francul elvețian oferea destulă garanție pentru bonitatea contractelor, deși producțiunea elvețiană suferea enorm în urma acestei specule, care scumpea traiul în intern.

După războiu, centrul producțiunii și al comerțului s'a deplasat în Statele Unite. Contractele se încheiau pe bază de dolari. După o epocă de prosperitate de câțiva ani, a urmat criza americană din anul 1931, urmată în anul trecut de o devalorizare a dolarului. Încă înainte ca președintele Roosevelt să ia măsuri în privința aceasta, Anglia, deopotrivă pradă crizei, a devalorizat și ea lira sterlină. Valutele forte începeau să nu mai fie „forte“. Atunci firmele mondiale din industria „grea“ au început să încheie contractele lor pe baza francului belgian. Belgia, însăși o țară producătoare de primul rang în domeniul metalurgic, era predestinată acestui rol, în urma afinității producțiunii sale. În schimb, Belgia este o țară relativ mică, mai mică decât Ardealul propriu zis, dar cu o populație de 8—9 milioane suflete, și emisiunea sa monetară era croită după nevoile acestei populațiuni, iar nici decum pentruca să fie bază la operațiuni financiare mondiale. La un moment dat cererea după belgă aur a devenit așa de mare, încât banca de emisiune nu a mai putut satisface această cerere. În impasul acesta, banca belgiană de emisiune a cerut mai întâi ajutorul Băncii Franței. Pasul acesta era justificat pe de o parte prin angajamentul reciproc luat pentru apărarea blocului aur, iar pe de altă de împrejurarea că grosul exportului belgian este absorbit de Franța, și Belgia are multe disponibilități acolo. Banca Franței fiind și ea angajată destul de mult în apărarea francului francez, a refuzat ajutorul cerut. Demersul pe lângă banca Olandei a avut același rezultat. Apărarea blocului aur a dat faliment. În Belgia a urmat o stagnare a plăților, și o criză acută s'a putut evita numai prin legiferarea, adică reducerea acoperirii de aur și emiterea de bilete hârtie în raport cu această reducere. S'a dovedit și de astădată, că valuta aur poate fi speculată de marile concerne financiare chiar și atunci, când acelea nu sunt interesate direct la producțiunea unei țări. Deci valoarea internă a unei monede (fineața de carate), nu oferă destulă

garanție pentru evitarea crizelor economice, ba e chiar primejdioasă. Exemplul Statelor Unite și al Angliei, este o dovadă în plus, că pentruca o monedă să fie „sănătoasă“ și la adăpostul deprecierei, nu este suficient să aibă un „plafon“ de emisiune. Marca germană are în loc de acoperire legală de 30%, o acoperire faptică de abia 2—3% aur, și cu toate acestea stă în curs cu multe puncte peste paritatea de aur a leului nostru care e acoperit cu peste 30% aur și devize forte. Este evident că Banca Reichului își câștigă devizele și aurul necesar pentru plățile către străinătate, din export, și acoperirea de 3% constituie numai un fond de manevră pentru cazuri neprevăzute. Soliditatea, preciziunea și calitatea superioară a fabricatelor germane garantează continuitatea exportului, fiindcă poate bate concurența străină. Statul are forța morală și fizică de a se opune acolo unde se crede exploatat pe nedrept de finanța străină. Afară de aceasta politica economică este clar definită și cu scopuri precise: favoruri acelora cari dau Germaniei favoruri, și războiu acelora cari încearcă încătușarea sa economică. Chiar și finanța internațională jidănească e neputincioasă în fața consecuenței cu care Germania urmărește scopurile sale, cu toate că ar avea și motive de rassă ca să le zădărnicească, deoarece nicăiri jidănimea nu e azi așa de urmărită ca acolo.

Ar fi timpul ca și la noi să se rezolve chestia valutară, și să ajungem și noi la o politică economică limpede, căci altfel lipsa de concurență în regimul de import-export, și schimbările aproape zilnice de sistem în acest domeniu, ne fac ridicoli și ne pun în conflicte rând pe rând cu toate statele Europei, fără să avem vloga de a rămânea noi deasupra.

E. VANCU.

CRONICA

Portofoliul imobilizat dela B. N. R. Prin decizia ministerială Nr. 87.622 din 22 Iunie 1935, publicată în Monitorul Oficial No. 141 din 24 Iunie 1935, se numesc în comisiunea pentru verificarea portofoliului imobilizat dela Banca Națională a României la Stat, d-nii: Coman Negoescu, consilier la Curtea de apel din București; C. Teodorescu, administrator la Banca Națională a României; G. Marinescu, șeful serviciului portofoliului de Stat dela Banca Națională a României; Cristu Simionescu, fost secretar general la Ministerul de Finanțe și Al. Romanescu, referent delegat cu conducerea serviciului economiei financiare din Ministerul de Finanțe.